

לוח השבוע

שעלולים להחמיץ⁵² בימי הספירה. אך בשבת ובל"ג בעומר – מברכים⁵³. מלאכה: נוהגים אנשים ונשים שלא לעשות מלאכה כל ימי הספירה משקיעת החמה ואילך, עד לאחר הספירה⁵⁴ (וזה סיבה נוספת שגם הנשים יספרו ספירת העומר).

רפואה: "ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין פסח לעצרת, זמן מסוגל לרפואת הגוף ובריאות, כמבואר בספרים"⁵⁵. נסיעות: אין להימנע מנסיעות וטיולים בימי ספירת העומר⁵⁶.

52 ראה כף החיים סי' תקנ"א סי"ז.
53 ספר השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 745. וראה 'אוצרי עמי רנח'.
54 שו"ע אדה"ז סו"ס תצג. ומסיים שם "ואותן הנשים שאינן סופרות, אפשר שיש להן לשבת ממלאכה כל הלילה".

55 אני"ק כרך טו עמ' ק, ובכ"מ.
56 שו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' מד, 'דרכי חיים ושלום סי' תרכז (וכתב שאדרבה, ימים אלו הם ימים מוצלחים לנסיעה). וכ"כ הגר"ע יוסף ביקול סיני אייר-סיון תשל"א (בין פסח לשבועות ס"פ טו. נטעי-גבריאל פסח ח"ג פניו סי"ד, עיי"ש).

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקז

ערב
שבת חול-המועד פסח
י"ח בניסן ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

לוח השבוע

שבתותועדות אין אוסרים⁴².
הכנסת ספר-תורה מתירים גם בתופים
ובמחולות, כנהוג⁴³.
תפפורת: על-פי האריז"ל⁴⁴, אין מסתפרים,
גם בעלי ברית, ואפילו ב"ג בעומר, עד ערב
שבועות. נהוג לחנך בעניין זה גם את
הקטנים⁴⁵.

תפפורת מצווה לבני שאוש: אלה שיום-
הולדתם חל עד ל"ג בעומר – יעשוהו ב"ג
בעומר⁴⁶ (ואם אפשר – במירון), ואלה שנולדו
אחריו – בערב חג השבועות, אבל אין להקדים
התפפורת לל"ג בעומר לפני מלאות שלוש
שנים⁴⁷.

אם הגיע הילד לגיל זה לפני הפסח, אין
לדחות התפפורת (והתחלת החינוך) עד ל"ג
בעומר, ולכל היותר יכול לסיים התפפורת
בל"ג בעומר⁴⁸.

את שאר ענייני חינוך הילד (להרגילו
בנשיאת טלית-קטן, ברכות-השחר, ברכת-
המזון וקריאת-שמע של המיטה) יעשו כבר
בהגיעו לגיל שלוש⁴⁹.

נשים: מותר לאשה לספר בימי הספירה את
השערות היוצאות מחוץ לכיסוי-הראש ואינה
יכולה לכסותן⁵⁰. מריטת שער הגבות, הריסים
והרגליים אינה נחשבת תפפורת⁵¹.

"שהחיינו": נוהגים שאין מברכים
"שהחיינו" (מלבד על פדיון-הבן ובכל דבר

בוה, בכמות ובאיכות...
"תכלית הכינוסים היא גם 'והעמידו
תלמידים הרבה', ואחד האמצעים להבטיח זאת
הוא על-ידי הדפסת הנאמר בכינוסים ('בקלף
נאה ודיו נאה')"³⁵.

מנהגי ימי הספירה
נישואין: אין נושאים נשים בין פסח לעצרת,
לפי שהם ימי דין ומתאבלים בהם על עשרים
וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימים
אלו³⁶.

בדבר נישואין בל"ג בעומר – "יש לעשותם
ביום ל"ג בעומר ולא בלילה, אור לל"ג
בעומר"³⁷.

בדבר נישואין בשלושת ימי הגבלה³⁸ –
בשנים עברו³⁹ העדיף הרבי לדחות זאת לאסרו-
הג, אך בשנים האחרונות כשביטל את
ההגבלות שבתאריכים כידוע, התיר והסכים
לערוך נישואין אז, וכן הורה הרה"ג ר"ש
דבורקין ע"ה למעשה.

מותר⁴⁰ לעשות שידוכים וסעודת-שידוכים
בלא ריקודים, מחולות וכלי-זמר.

מותר לערוך סעודת-רשות, אבל בלי
"ריקודים, מחולות ומשחות יתרות"⁴¹.
אין להקל בזה בערב שבת-קודש ובמוצאי
שבת-קודש יותר מבשאר ימי השבוע.

עם זאת, נהוג להתועד ולזמר ניגונים
חסידיים בפה ואף ברשמקול, ואף ה'מחולות'

ביהקשרות גיליון רמו עמ' 19.
44) אגרות הרמ"ז סי' ב, הובא בשערי תשובה סו"ס תצג.
ועי' יאוצר' סיע רפג.
45) יבין פסח לשבועות' עמ' רמ.
46) לקוטי-ספרות ח"ו עמ' 349.
47) אגיק חיד"ו עמ' לט.
48) אגיק חיה עמ' כב, וחיד"ו שם. וראה בכ"ז המובא
ביאוצר' עמ' רנט"ס.
49) כן הורה הרבי בקשר לבין המצרים, אגיק כרך כד עמ'
שנה. ומה שהורה לעשות זאת בליג בעומר שבו תפפורת
נדחית (אגיק כרך ח עמ' רפט), י"ל הכוונה שיתחילו בזה
לפחות מהתפפורת (כמו שאפשר להקדים לבישת טלית-
קטן, ראה קובץ היכל מנחם ח"ב עמ' כט).
50) יבין פסח לשבועות' עמ' רמא. שבת המועדים עמ' 188.
51) יבין פסח לשבועות' עמ' 188.

35) סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 411-413.
36) שו"ע אדה"ז סי' תצג ס"א.
37) עיפ' אגיק כרך ח עמ' שיח. ישתדלו לגמור את החופה
והסעודה לפני ליל ליד, אך אם אירע שנתאחר הסעודה,
וייא אף החופה, יכולים לעשותה בלילה – בין פסח
לשבועות עמ' רעה, נטעי-גבריאל ה"ל פסח ח"ב עמ' ריו וש"נ.
38) כצ"ל עיפ' שו"ע אדה"ז שם ס"ה. ראה אגיק ח"ט עמ'
מו וביהקשרות' גיליון תסד עמ' 19.
39) אגיק כרך ח הני"ל.
40) ערוך-השולחן שם ס"ב, והמקורות שצוינו בסי' יבין
פסח לשבועות' עמ' רפה.
41) שו"ע אדה"ז שם סו"ס א.
42) הרגשי"ו גרליק ז"ל, עיפ' דיוק הלשון הני"ל 'יושמחות
יתרות'.
43) יבין פסח לשבועות' עמ' רפו. וראה בירור בנושא

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

"ח בניסן החשש"ד – כ"ה בניסן החשש"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בניסן	הלי תמידין ומוספין. פרק ו-ח.	הלי שופר וסוכה ולולב... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע מג. מד. מה. מו. מז. מוח. נ. נא.
ש"ק	י"ט בניסן	פרק ט-י. הלי פסולי המוקדשין. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מ"ע קסא. מל"ת קמ.
א'	כ' בניסן	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת קלב.
ב'	כ"א בניסן	פרק ה-ז.	פרק ד.	מל"ת קכ.
ג'	כ"ב בניסן	פרק ח-י.	פרק ה.	מל"ת קלא.
ד'	כ"ג בניסן	פרק יא-יג.	פרק ו.	מל"ת קל. קכט.
ה'	כ"ד בניסן	פרק יד-טז.	פרק ז.	מ"ע צא.
ו'	כ"ה בניסן	פרק יז-יט.	פרק ח.	מ"ע צ.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', י"ח בניסן	4.13	5.05	5.27	6.23	9.29	12.42	1.14	7.05.9	7.30
ש"ק, י"ט בניסן	4.12	5.03	5.26	6.22	9.28	12.42	1.14	7.06.5	7.31
א', כ' בניסן	4.10	5.02	5.25	6.21	9.27	12.42	1.14	7.07.2	7.32
ב', כ"א בניסן	4.09	5.01	5.23	6.20	9.27	12.42	1.14	7.07.9	7.32
ג', כ"ב בניסן	4.07	4.59	5.22	6.18	9.26	12.41	1.14	7.08.6	7.33
ד', כ"ג בניסן	4.05	4.58	5.21	6.17	9.25	12.41	1.14	7.09.3	7.34
ה', כ"ד בניסן	4.04	4.57	5.19	6.16	9.24	12.41	1.13	7.10.0	7.35
ו', כ"ה בניסן	4.02	4.55	5.18	6.15	9.24	12.41	1.13	7.10.7	7.35

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להתמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת וחג

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
שבת חול-המועד	דה"נ 6.28	צה"ש 7.42	דה"נ 6.44	צה"ש 7.44
שביעי-של-פסח	דה"נ 6.30	צה"ש 7.44	דה"נ 6.45	צה"ש 7.46
שמיני	דה"נ 6.33	צה"ש 7.48	דה"נ 6.49	צה"ש 7.49

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
מור"ל: מכון ליובאוויטש שיע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב
כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

זה מאיר גילוי הארת המשיח. מנהג קביע לשתות ד' כוסות בסעודה זו, הנהיג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתיד הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם ויחשב לו ככוס נוספת.²⁹ גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר 'לחיים', ופשיטא – [כשז' זה יהיה] באופן של זהירות משיכרות, חסוֹשֵׁלוֹם, היפך הציווי והיפך הרצוי, על-ידי זה שיקח כוסות שלפני ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה.³⁰ "בארץ-ישראל אוכלים סעודת משיח (ושותים ארבע כוסות) בשביעי-של-פסח"³¹. למעשה, עורכים בדרך-כלל את הסעודה לאחר תפילת מנחה.

יום שלישי

כ"ב בניסן – איסרו־חג*

אין מתענים, ומרבים קצת באכילה ושתיה.³² עד אחרי ראש-חודש אייר, אין אומרים תחנון ו'למנצח... יענך'³³.

כינוף תורה: כ"ק אדמו"ר "הנהיג, זה כמה שנים, שבהמשך ובסמיכות לחג הפסח" יארגנו 'כינוס תורה', מיד לאחר החג ובאופן שיוכלו להגיע אליו גם מרחוק, שבו כמה וכמה שקלא וטריא ומפלפלים בדברי תורה, כי בהמשך לחג הפסח מתחיל מחדש העניין ד'משה קיבל תורה מסיני' תורה שבכתב ותורה שבעל-פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחפש, וממילא זהו הזמן המתאים להוסיף בלימוד התורה...

"וכדי להוסיף בזה, כדאי לעורר יהודים בכל מקום ומקום האפשרי, שדבר נכון וטוב מאוד שיערכו 'כינוס תורה' בימים אלו בשבוע זה, או על-כל-פנים בשבת הבאה, או בימים שלאחרי זה (בכל מקום – לפי תנאי המקום והזמן). ובמקומות שעורכים כבר כינוס תורה – יוסיפו

נוהגים לערוך סעודה זו ברוב עם, ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו ועל-פי הסדר שהורה הרבי בהתוועדויות דראש-השנה. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. ניגון ג' תנועות (להבעש"ט, הה"מ ואדמוה"ז), א-לי אתה (אדמוה"ז), ניגון מקהלת אדהאמ"צ (אדהאמ"צ), ימין ה' (הצ"צ), לכתחילה אריבער (מהר"ש), ניגון הכנה (הרש"ב), הבינוני (הרי"צ), אתה בחרתנו / הוא אלוקיני / הושיעה (הרבי), ניגון הקפות (הרלו"צ – אביו של הרבי).

לאחרי זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתוועדויות הגדולות (למעט השנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' בבות, יניע וזוריצי.

צבאות ה': בשנת תשמ"מ הורה הרבי לערוך

היום, בפנימיות, ידם ובשר כבשרו" לקוטי-שיחות כרך ז עמ' 273. וראה ב'אוצר'.

29 שיחת שבת מבה"ח אייר תשי"ז (תורת מנחם חייט עמ' 354), וזה בהתאם להאמור בשיחת אחשי"פ תשמ"ה סנייג שצ"ל ד' כוסות מלאים דווקא, הובא ב'אוצר' שם עמ' רלג, עיי"ש.

30 'התוועדויות' תשמ"ח חייט עמ' 173.

31 סה"ש תנשי"ח ח"א עמ' 444 הערה 77. לקוטי-שיחות כרך כב עמ' 218. ועוד.

32 לקוטי-שיחות שם עמ' 217.

באחרון-של-פסח מאיר גילוי המשיח וממנו נמשך על כל השנה כולה

הבעש"ט חידש וגילה שבכל אחרון-של-פסח, מצאת הכוכבים, משקידש החג, ישנה בפועל המשכת הארת המשיח □ על-פי המבואר לעניין ראש-השנה, שבכל שנה נמשך אור חדש, וכן הוא לעניין כל המועדים – מוכן שגם בגילוי הארת המשיח באחרון-של-פסח, ניתוסף בכל שנה גילוי נעלה יותר □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מן התורה על ביאת המשיח, היא אחת הסגולות להביא את הגאולה בפועל. והיינו, שהזמן דאחרון-של-פסח הוא זמן של אפשרות ופגולה להגאולה.

ועל-פי זה נמצא, שבשנים שלפני זה, בשנה שעברה, לפני שנתיים וכו', שבהם ניסו להביא את הגאולה, ולפועל, מצד סיבות שונות, לא עלה הדבר ("עס האט ניט געלונגען") – אזי נשארה האפשרות בלבד, ולא נמשך הדבר בפועל.

ועל זה חידש וגילה הבעש"ט, שבאחרון-של-פסח ישנו גילוי המשיח בפועל, והיינו, שבכל אחרון-של-פסח, מצאת הכוכבים, משקידש החג, ישנה המשכת הארת המשיח בפועל, ואמירת ההפטרה מעניין זה היא כלי לקבל הארת המשיח בפנימיות.

וכיוון שכן, הרי, אפילו בשנים שלפני זה, ומכל-שכן בשנה זו, אכן יש באחרון-של-פסח הארת המשיח בפועל, אלא, שיש מי שמנצל אותה במילואה, יש מי שמנצל אותה בחלקה, ויש מי שמצד כמה סיבות אינו מנצל אותה

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר', שהעניין שאחרון-של-פסח הוא גילוי המשיח, נתגלה על-ידי הבעש"ט.

ופירש, שאין הכוונה שעניין זה לא היה מקודם לכן, כי אם, שהבעש"ט גילה את הדבר. ועל-דרך שקודם הבעש"ט היה סדר העבודה של צדיקים נסתרים, ואחר-כך נעשה הדבר בגלוי. וביאר אז, שגם אצל צדיקים נסתרים גופא היה חילוק בין קודם הבעש"ט ולאחרי זה. ולכאורה אינו מובן:

גם על-פי נגלה – הרי חודש ניסן בכלל הוא זמן של גאולה, כמאמר רז"ל¹ "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל", ובפרט באחרון-של-פסח שבו מפטירין "ויצא חוטר מגזע ישי וגו"², ואם כן, מה חידש הבעש"ט בעניין זה? והביאור בזה:

הפירוש הפשוט הוא שהזמן דחודש ניסן בכלל ואחרון-של-פסח בפרט הוא זמן מסוגל לביאת המשיח. ובגלל זה מפטירין באחרון-של-פסח "ויצא חוטר גו"³, כי, אמירת פסוקי התורה בעניין הגאולה, היינו, שמביאים ראיה

2 ר"ה יא, רע"א. שמור פט"ו, יא. ישעיה יא, א. 3

1 שיחת יום אהש"פ תש"ד בתחלתה (סה"ש תש"ד עמ' 109).

כלל, ואף-על-פי-כן, גם אצלו פועלת הארת המשיח.

וטעם הדבר – כי, במשיח נאמר ש"יבוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה"⁴, והיינו, שגם מי שבגלוי אינו רוצה, יכוף אותו משיח. וכשם שהדברים אמורים בעניין ביאת המשיח בגשמיות, כן הוא גם בעניין הארת המשיח באחרון-של-פסח, שפועלת בכל אחד מישראל – גם מי שצריך לכוף אותו – לחזק בדק התורה ומצוותיה.

ועל-פי המבואר באגרת-הקודש⁵ לעניין ראש-השנה, שבכל שנה נמשך אור חדש כו', וכן הוא לעניין כל המועדים – הרי מובן, שגם בגילוי הארת המשיח באחרון-של-פסח, ניתוסף בכל שנה גילוי נעלה יותר בהארת המשיח.

וכאמור, עניין זה היה גם ברורות שלפני זה, אלא הבעש"ט גילה את הדבר. והרי משמעות הדברים שנשיא ישראל "מגלה" דבר, היא, שממשיך ומגלה זאת בכל הנשמות הפרטיות שנמשכות ממנו, שיאיר בהם האור בפנימיות.

ג. חידושו של הבעש"ט שבכל אחרון-של-פסח ישנה (לא רק האפשרות לגילוי המשיח, אלא גם) הארת המשיח בפועל, הוא, לא רק לגבי ההארה הפרטית דמשיח שמאירה באחרון-של-פסח, אלא גם בנוגע לכללות העניין דביאת המשיח.

וביאור הדברים: ידוע הטעם לכך שמצינו בכמה נבואות שהקב"ה ציווה לנביא לעשות איוז פעולה בגשמיות מעין הנבואה, בכדי לקשר את הנבואה עם גשמיות העולם⁶, שכן, כאשר הנבואה נשאתר כדיבור, ואינה מתקשרת עם

מעשה, יכול להיות שמסיבות שונות ישאר הדבר בעולם הדיבור, ואף פעם לא יומשך בעולם המעשה.

– מצד עשיית התשובה⁷, או להיפך, "שמא גרום החטא"⁸, או מצד עניינים אחרים, יכול להיות שהנבואה תומשך רק ברוחניות, ולא תומשך בגשמיות.

ועל-דרך המבואר⁹ בעניין התפילה בכל יום, שאף-על-פי שכל העניינים נמשכו כבר בראש-השנה, מכל-מקום, יכול להיות שההמשכה שבראש-השנה תישאר ברוחניות, ובכדי שתומשך בגשמיות הנה על זה צריכה להיות התפילה בכל יום. וכן הוא בעניין הנבואה, שמצד כמה סיבות יכולה הנבואה להשאר בעולם הדיבור.

אמנם, כאשר הנביא עושה איוז פעולה במעשה בגשמיות – הנה פרט זה גורר עמו את כלל הנבואה, שהנבואה בכללותה תומשך במעשה.

ועל-דרך זה בנדון דידן: על-ידי זה שבכל אחרון-של-פסח מאירה הארת המשיח בפועל – הנה הארה פרטית זו גוררת עמה את הכלל כולו, ומקרבת את כללות העניין דביאת המשיח, במהרה בימינו.

ג. ביאור השייכות של הארת המשיח – שגוררת עמה את כללות העניין דביאת המשיח – עם הבעש"ט, שלכן נתגלה העניין על-ידו דווקא:

עניינו ושיטתו של הבעש"ט – "עוזב תעזוב עמו"¹⁰, היינו, לעבוד את ה' ביחד עם הגוף הגשמי; לא לשבור את הגוף, אלא לפעול שהוא בעצמו יהיה כלי לאלוקות.

וזהו גם עניין ביאת המשיח – שכל

(4) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
(5) ס"ד.
(6) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן לך-לך יבו.
לבוש על הרקאנטי לך-לך שם.
(7) ראה רמב"ם הל' סוטה פ"ה ה"ד, ובלח"מ

שם.
(8) ראה ברכות ד, א, ובחדא"ג מוהרש"א שם.
(9) ראה לקו"ת ס"פ קרוח (נה, ג ואילך). תו"מ סה"מ סיון עמ' שפד ואילך. וש"נ.
(10) משפטים כג, ה. וראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט)

פלא, [נהלת בעוז אל נווה קדש], עד יעבור עם זו קניית, ה' ימלך לעולם ועד, [הלכו ביבשה בתוך הים, (ותען להם מרים...)] סוס ורוכבו רמה בים].

בעת קריאת שירת הים – עומדים¹³. מניחים את הספר השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "הוקרבתם", כבכל ימי חול-המועד (גם בשעת הדחק¹⁴, אין להעלות קטן למפטיר). הפטרה "וידבר דוד"¹⁵.

הזכרת נשמות¹⁶: רבותינו נשיאנו נהגו לאחוז בעץ-החיים של ספר-התורה בעת אמירת יזכור. מי שהוריו בחיים, יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אבל (רח"ל) בשנה הראשונה למיתת אביו או אמו, נשאר בבית-הכנסת אך אינו מזכיר נשמות. בהזכרת נשמות אומרים "בן פלונית".

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר רב (וא"כ, יש לקרוא להם לחזור לביהכ"נ לאמירה זו). אשרי. יהללו. תפילת מוסף.

סעודת משיח¹⁷
בשמחת-תורה ובאחרון-של-פסח היו מנגנים את הניגון 'הופ קאזאק'¹⁸ של הרה"ק

הסבא משפולה.
כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוהג באחרון-של-פסח להורות שירקדו "ריקוד של משיח" ("משיח'ס טאנץ"), והיו פעמים שגם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הורה כן.

רבינו הבעל-שם-טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון-של-פסח (בחול"ל) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח"¹⁹, משום שביום

מנהג ישראל בהרבה קהילות. וראה ב'המלך במסיבו²⁰ שמזכיר הרבי את המנהג בארץ-ישראל לילך לשפת הים [והרי שם העיקר הוא אמירת שירת הים!] ולשמוח בשירה וריקודים, ומקשר זאת למנהגנו להיות נייעורים בליל זה. ברוסיה ובפאריז נהגו אנ"ש כבקהילות אחרות, לשפוך מים על רצפת בית-הכנסת ולרקוד עד שיתייבשו המים²¹.

היו לומדים כמה שיעורים, נגלה ונסתר. פעם הורה אדמו"ר מוהרי"צ ללמוד בליל זה את המאמר ד"ה 'הים ראה וינוס' שבלקוטי-תורה (טז, ב). ופעם אחרת הורה, ללמוד את המאמר שלאחריו ד"ה 'והניף' (טז, ד)²².

בשם אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נמסר, שבשביעי-של-פסח "השיכה כשלעצמה (=להשיאר ער, נוסף על הלימוד) היא גם-כן עניין"²³.

שחרית: חצי הלל. קדיש תתקבל. שיר של יום. מוציאים שני ספרי-תורה, שלוש-עשרה מידות (פעם אחת), ריבוננו-של-עולם, ואני תפילתי, בריך שמיא וכו'. בספר הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בשלח "ויהי בשלח... ה' רופאך".

להלן המילים הנאמרות בניגנה מיוחדת כנהוג, לפי שתי הנוסחאות שהביא ב'אוצר מנהגי חב"ד"²⁴, רובן בפסוקים שיש בהם שם ה', והחילוקים ביניהן נכנסו כאן בסוגריים מרובעים: מימינם ומשמאלם (השני), ויאמינו בה' ובמשה עבדו, סוס ורוכבו רמה בים, [זה א-לי ואנווהו] אלוקי אבי וארומנהו, ה' שמו, ימינך ה' תרעץ אויבי, נורא תהילות עושה

(26) רוב המנהגים נסמנו ב'אוצר' עמי רכט ואילך. לשאלה מדוע הרבי ואישי אין נוהגים כאמור בלוח היום-יום כב ניסן (וממנו בספר-המנהגים ובלוח כולל-חבי"ז) ימהדרין לקדש, אחי"כ מתפללים תפילת המנחה, ואחי"כ סעודת יו"ט, ראה 'אוצר' עמי רכח.
(27) ספר-הניגונים ח"א, ניגון כד. הטעם משום שזהו ניגון של שמחה ונצחון, נקודות המועדים הללו (המלך במסיבו ח"א עמי קנז) וכן מפני שהסבא' עסק בפדיון שבויים, הישיך לחג הפסח, יזמן חירותנו (שם ח"א עמי קלז).
(28) דהיינו המשכת ענין משיח, המופיע בארוכה בהפטרות

אומרים 'ולקחת סולת'¹¹.
 קידוש היום: מ'מזמור לדוד', כולו – גם
 על כו'¹² – בלחש, חוץ מ'בורא פרי הגפן',
 כמובן.
 מנחה: קוראים בתורה בפרשת 'שמיני'.

יום ראשון

כ' בניסן, ה' דחול-המועד

מוצאי שבת:

הבדלה: לבשמים אין משתמשים ב'צפורן'.
 שחרית: בספר-התורה הראשון קוראים
 לשלושה עולים בפרשת בהעלותך (במדבר
 ט,א-יד): "וידבר... ולאזרח הארץ", הגבהה
 וגלילה, ובספר השני עולה הרביעי בפרשת
 פניחם "והקרבתם" כדאמול, חצי קדיש.

יום שני

כ"א בניסן, שביעי-של-פסח

נר יום-טוב: מנהגו להקדים לכתחילה
 ההדלקה בערב יום-טוב כמו בערב שבת.
 אם לא הדליקה קודם השקיעה, תדליק לפני
 הקידוש מאש שהודלקה לפני החג.
 אין מברכים "שהחיינו" לא בהדלקת הנרות
 ולא בקידוש.

שמחת שביעי-של-פסח (ואחרון-של-פסח)

גדולה מזו של שאר ימי הפסח, כיוון שבו היתה
 שלימות עניין יציאת מצרים, וההכנה לגאולה
 העתידה¹³, ואז דווקא היתה לידת נשמות
 ישראל. יש שמסרו בשם הצמח-צדק שביעי-
 של-פסח הוא הדרגה ד'כל השביעין חביבין¹⁴.

בשביעי-של-פסח, שבו מתגלית העצמות
 בבחינת "חשף ה' את זרוע קדשו", וכל אחד
 ואחד יכול לקחת ולקבל, יש לייקר כל רגע¹⁵.

תהלוכה: כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה
 שנים, ללכת בשביעי-של-פסח אחה"צ
 [בארה"ק הולכים בליל ש"פ] (וכן בחג
 השבועות ובשמיני-עצרת) ב'תהלוכה' לבקר
 את בני-ישראל שבבתי-כנסיות ובבתי-
 מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף
 בשמחת החג (על-ידי ההתאחדות עם רבים
 מבני-ישראל שבשאר שכונות), ובפרט על-ידי
 אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי
 לבי"), נגלה דתורה ופנימיות התורה¹⁶.

בליובאוויטש ניעורים כל הלילה, עוסקים
 בלימוד תורה¹⁷ [מתוועדים]. הניעור כל לילה
 זה וכיו"ב – אין צריך לקרוא קריאת-שמע
 שעל-המיתה¹⁸.

* בלקוטי-שיחות¹⁹ נזכר אודות "אמירת
 שירת הים בשביעי-של-פסח" (אם-כי לא
 נתפרש מת), "בשמחה עצומה". והרי כן הוא

11 'התועודות' תשמ"ו ח"ג ט"ע 186 (אף שלחם הפנים
 היה מצה, השקויט בזה היא ככלל ענייני שבת: שלום
 עליכם וכו', והוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י היא לומר זאת,
 ע"כ. וצ"ע שלא נזכר לאומרה בלחש, כשאר העניינים,
 בלוח היום יום יט ניסן ובספר-המנהגים עמ' 57 הע' 8 –
 'התקשרות' גיליון מה עמ' 26).
 12 ספר-המנהגים שם.
 13 ספר-המנהגים, מנהגי שביעי-של-פסח, ובנסמן שם.
 אדמו"ר מהור"י עמד כשפניו אל הסי"ת, כמובא
 ברישומי' חוברת ה' עמ' 25, וכן נהג הרבי. אבל ביהיום יום
 העתיק זאת רק בקשר לעשרת הדברות, ולא לשירת הים.
 וכנראה אינו הוראה לרבים.
 14 'המלך במסיביו ח"א עמ' קנה"ו, ושי"נ.
 15 כ"ק אדמו"ר מהור"י, ע"פ סי' השיחות תרח"ץ עמ'
 270.
 16 שה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 בהערה. 'אוצר מנהגי חב"ד'
 עמ' ר"ח (ומציין לסי' הלכות החג בחגי עמ' 190). כמה
 נקודות בנושא (מתוך קובץ 'התהלוכה' בהוצאת צ"ח נ"י,

הגילויים היותר נעלים יומשכו בעולם הזה
 הגשמי בפנימיות, והיינו, שעל-ידי זיכוך
 העולם, עד ש"לא ידעו ולא ישחיתו גו"¹¹,
 שזהו על-דרך העניין ד"סוד מרע"¹², אזי יהיה
 העולם "כלי" להגילויים היותר נעלים, "והריחו

**הפירוש שמישיח יגלה בחינת היחודה – "יחודה" מ'שון
 יחוד ("איניציק") – היינו, שכל העניינים הן דלמעלה-מעלה
 והן דלמטה-מטה אינם שני קצוות אלא נקודה אחת'**

ביראת הוי' גו"¹³, עד ש"מלאה הארץ דעה את
 הוי' כמים לים מכסים"¹⁴.
 * * *

ד. בכיאת המשיח ישנם ב' נקודות: (א) הגילוי
 עד למטה-מטה בעולם הזה הגשמי עד ש"ראו
 כל בשר"¹⁵, (ב) הגילוי למעלה מעלה, גילוי
 רזין דרזין, אורו של משיח.

ולאמיתו של דבר, ב' נקודות אלו – מעלה-
 מעלה ומטה-מטה – הם נקודה אחת, שמצד
 נקודה זו נכללים שני הקצוות יחד.
 ובהקדם הביאור בהמוזכר לעיל שמישיח
 "יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה":

לכאורה אינו מובן: הרי בנוגע לתורה נאמר¹⁶
 "דרכיה דרכי נועם" ואפילו "כל נתיבותיה
 שלום", ואם כן, מה מקום לעניין של כפייה?
 אך העניין הוא – שמצד פנימיות הנשמה
 הרי רצונו של כל אחד מישראל הוא בטוב¹⁷,
 ומצד זה צריך להיות טוב גם בפועל, אלא,
 שיש עניינים שבינתיים, בין פנימיות הנשמה

בהוספות ס"א. ושי"נ (נעתק ב'היום יום' כח
 שבט).
 11 ישעיה' יא, ט. – הפטרת אחש"פ.
 12 תהילים לד, טו. ועוד.
 13 ישעיה' שם, ג.
 14 שם מ, ה.
 15 משל ג, יז. וראה רמב"ם הל' תנוכה בסופן.

16 ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.
 17 ראה רמ"ז לוח"ב מ, ב. ולוח"ג רס, ב.
 18 ראה לקו"ת ראה כה, א. כז, א. ובכ"מ.
 19 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג.
 במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 20 ראה תו"מ סה"מ שבט עמ' שח. ושי"נ.
 21 ראה לקו"ת ראה יט, ג. ובכ"מ.

הגבוה ביותר יורד למטה ביותר. וזהו הפירוש שמשיה יגלה בחינת היחידה – שהפירוש ד"יחידה" הוא מלשון יחיד ("איינציק"), היינו, שכל העניינים והעבודות שבאים מצד בחינת היחידה, הן למעלה-מעלה והן למטה-מטה, אינם קצוות נפרדים, אלא כולם נקודה אחת.

ד. ועל-פי האמור לעיל שגילוי המשיח קשור עם הבעש"ט ותורתו – כן הוא גם אצל הבעש"ט:

אצל הבעש"ט היו שני קצוות²²: מחד גיסא – התעסק הבעש"ט בקירובם של אנשים פשוטים; ובשעת מעשה גילה רזין דרוזין שבתורה, עניינים נעלים שלא היו מקודם לכן. וכמו כן היתה הנהגת רבותינו נשיאינו שלאחרי זה, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר²³ – שבר-בכד עם גילוי רזין דרוזין דאורייתא, התמסר לעסוק בעניינים תחתונים, להוציא יהודים ממצר גשמי, ולהוציא יהודים ממצר רוחני, גם מ"מצר" במדרגה תחתונה ביותר.

ועניין זה תובעים גם מההולכים בעקבותיהם, שיתעסקו בשני הנקודות: ללמוד רזין דרוזין שבתורה, ולהתעסק עם יהודים להוציאם מן המצר.

וכאמור לעיל, אצל בני-ישראל אין זה שני קצוות; בני-ישראל הם "גוי אחד בארץ"²⁴, ושני הקצוות הם אצלם אותה נקודה.

וכיוון שמידתו של הקב"ה היא מידה כנגד מידה²⁵, אבל כמה פעמים ככה, הרי על-ידי זה שמתעסקים עם הזולת להוציאם מן המצר, אזי יוציא הקב"ה אותו מהמצר שלו, לפי ערכו ולפי עניינו.

ו. וזהו כללות העניין דאחרון-של-פסח: חג הפסח הוא "זמן חרותינו". וכאשר עומדים בסיומו של חג הפסח, ביום האחרון-של-פסח, אין פירוש הדבר שמסתיימת החירות; באחרון-של-פסח מאיר גילוי המשיח, שעניינו הוא איחוד ב' הקצוות (כנ"ל), דהיינו, להתעסק עם יהודי להוציאם מן המצר, ועל-ידי זה מוציא הקב"ה אותו מהמצר שלו, וכך ממשיך הוא את "זמן חרותנו" – היציאה מן המצרים – על כל השנה כולה.

ומהג הפסח באים לחג השבועות, "זמן מתן תורתנו" – שזהו גמר ושלמות היציאה ממצרים, כמו שכתוב²⁶ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה" – שגם בו ישנם ב' נקודות: ההתחלה היא מ"אנוכי הוי' אלוךיך"²⁷, מעלה מעלה, ולאחרי זה ממשיכים הלאה עד "וכל אשר לרעך"²⁸, דהיינו, עניינים של "רעך" שאינם שייכים כלל לד' אמות שלו, מטה מטה. ושני קצוות אלו באים מנקודה אחת: "אנוכי הוי' אלוךיך", כוחך וחיותך²⁹.

* * *

ז. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם³⁰, שאצל הבעש"ט היה הסדר, שבאחרון-של-פסח היה עורך סעודה עבור כולם, ואז היה מחלק מהמצה שלו – המצה שאפה בעצמו, או שאפו במיוחד עבורו – לכל המסובים, גם לאנשים פשוטים.

ופעם אחת, אמר בעת הסעודה הנ"ל: עתה צריכים להעמיד את מלאך מיכאל על הצד ("מ'דארף אים אפשטעלן אן אן זייט"). וביאר: מלאך מיכאל הוא "שרם של ישראל"³¹, והוא

(27) יתרו כ.ב.

(28) שם, יד.

(29) ראה לקו"ת במדבר טז, סע"ד. ר"פ ראה.

תו"מ סה"מ חשון עמ' רסח. סיון עמ' שלה. ועוד.

(30)

(31) ראה שמו"ד פי"ה, ה.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש

י"ט בניסן, ד' דחול-המועד

איפור יחדש: אסור לאכול 'חדש' אף בזמן הזה עד תחילת ליל י"ז [ובחול – ח"י] בניסן. יש מחלוקת גדולה בפוסקים אודות תבואת חול¹ (ובפרט כשהגיעה לאה"ק²). המנהג העתיק בין חסידי חב"ד היה להיזהר מ'חדש', וכיום רבים נוהרים בזה מכל החוגים. למיטב ידיעתנו, הקמח ומוצריו שבהשגחת הרב לנדא שליט"א, אב"ד בני-ברק, ו'העדה החרדית' בירושלים, נקיים בשנים האחרונות מחשש זה לגמרי.

הדלקת הנר: מברכות 'להדליק נר של שבת-קודש' בלבד.

מנחה: אין אומרים 'הודו', אלא מתחילים 'פתח אליהו'³.

קבלת שבת: מתחילים 'מזמור לדוד'. ב'בואי בשלום' אומרים "גם בשמחה ובצהלה"⁴ ואין אומרים "ברינה"⁵. וממשיכים כרגיל. ערבית של שבת, ואומרים 'יעלה ויבוא'. אמירת 'שלום עליכם', 'אשת חיל', 'מזמור לדוד' 'יא היא סעודתא' – בלחש⁶.

שמחה: ביום-טוב שמחת החג גדולה מבחול-המועד (המותר בכמה מלאכות), ובשבת חול-המועד גדולה השמחה עוד יותר, ובפרט לנשים, שעול הכנת אוכל-נפש מוטל עליהן⁷.

שחרית: חצי הלל. מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים⁸ בפרשת תישא "ראה אתה אומר אליי" (לג'יב – לד, כו). מניחים את ספר-התורה השני על הבימה ואומרים חצי קדיש; הגבהה וגלילה; בספר השני קוראים למפסיר 'הקרבנתם' כמו לרביעי דאתמול; הגבהה וגלילה. הפטרה ביחזקאל (לז, א – יד): "היתה עלי יד ה'". בברכות ההפטרה אינו מזכיר יום-טוב, והותם ב'מקדש השבת' בלבד. יקום פורקן, אשרי, יהללו, חצי קדיש, מוסף דחול-המועד, עם קרבנות שבת⁹.

אם יש רק ספר-תורה אחד אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים למפסיר. ומגביהים וגוללים לאחר גמר המפסיר. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפסיר.

(1) שריע אדה"ז סי' תפט סכ"ט.
(2) שם סי' יל. שו"ת צמח-צדק יו"ד סי' שנב. אנציקלופדיה לתלמודית ערך 'חדש' (כרך יב, טור תרכב).
(3) ראה המובא באנציקלופדיה שם עיי' ציון 89.
(4) היעולם האשכנזי נהגו להקל בזה מדורי-דורות, אך בימי אדה"ז כבר היו רבים, ובפרט מהחסידיים, שהחמירו בזה (ענין שריע אדה"ז שם. שו"ת אדה"ז סו"ס ז וסי' כ. ובשו"ת צמח צדק יו"ד סי' ריח (לה, סעי'ז) מביא בשם אדה"ז "יש לו צד ליישב מנהג העולם המקילים בחדש... ומי"מ מסיק 'ומי"מ ודאי שכל יריש יחמיר לעצמו...". בדורות האחרונים לא נהרו בו, עד שבשיחת אחשי"פ תשי"מ (הנחת התי' בלתי מוגה, סעיף עז) נאמר "בפועל אין נהרין בזמננו ביחדש", אף שאומר שאם יימצא

"כל הרקיעים נפתחים"

הוא גילה על עצמו

פעם, בעת עריכת "סעודת משיח", ציווה הבעל-שם-טוב להוריד כוס מהשולחן, באומרו שהיא לא נטבלה.

לסעודת אחרון-של-פסח היו מגיעים תמיד אנשים חדשים, וכל אחד היה טועם משהו. נכנס יהודי אחד וביקש שיינתנו לו לטעום משהו, אמרו לו המסובים: אין כוס. היהודי, בראותו את הכוס שהבעל-שם-טוב הוריד מהשולחן עומדת בצד, אמר: הנה יש כוס. אמרו לו: הכוס אינה טבולה. השיב הלה: זה לא נורא.

שמע הבעל-שם-טוב את דבריו, ואמר: הוא גילה על עצמו...

לאחר מכן נהיה היהודי בעל-תשובה גמור, ולאחר מכן נודע, שהילדים שנולדו לו מקודם לא נולדו בטרהר.

(ספר-השיחות תש"ב עמ' 110)

'רושם' בלתי-נשכח

סיפר הרבי הרש"ב:

כשהייתי קטן, לקחני אבא - הרבי מהר"ש - בשביעי-של-פסח, והכניסני לסבא, אדמו"ר הצמח צדק, יחד עם אחי, הרז"א. הצמח-צדק ישב על ספה, ראשו מורכן מחמת חלישותו, ואמר לנו: קינדרעלעך! היום נפתחים כל הרקיעים, הקב"ה בכבודו ובעצמו מתגלה.

כשסיים לדבר הבויק ברק ונשמע רעם. אני זוכר את הרושם שהדבר פעל עלי אז, כי חשבתי שזו פתיחת הרקיע (בליובאוויטש בזמן חג הפסח לא רגיל שיהיו ברקים ורעמים). אותו רושם לא אשכח לעולם, ונשאר אצלי בבחינת "חקיקה עצמית".

(ספר-השיחות תרצ"ו עמ' 273)

מקערה זו יש להתבייש

פעם, בעת סעודת אחרון-של-פסח אצל הרבי הקודם, הביאו מרק לשולחן בקערה שהיתה שייכת לאדמו"ר הזקן. הנהוג היה, שבקערה זו היו מביאים את המרק לשולחן, והרבי וכל אחד מהמסובים היה לוקח כמה כפות מרק מקערה זו לתוך הקערה שלו.

אמר הרבי:

את הקערה הזו החזיק הרבי (אדמו"ר הזקן). בכלל, דומם וצומח בעלי-סוד הם; הם שותקים. כשאדם עושה דברים בתוך חדרו והחלונות סגורים, חושב הוא שאין מי שרואהו, אבל באמת יבוא זמן שגם הדומם יגיד, "אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה", ואז יסמיקו הפנים...

צריכים להתבייש גם מהדומם ומהצומח.

כשמסתכלים על קערה זו - צריך שתהיה יראת בושת. קערה שהרבי החזיק אותה - הרי זה דבר אחר לגמרי.

(ספר-השיחות תרצ"ו עמ' 140)

גם "שרו של עולם"³². אף-על-פי-כן, יש חילוק בין ב' העניינים: בנוגע לבני-ישראל - הנה כשיש להם זכות, הרי בוודאי טוב, ואם לאו, אזי מוצא להם זכות³³; אבל בנוגע לעולם - אזי מגמגם קצת ("ער שטאמלט אונטער").

אצל הבעש"ט היו שני קצוות - מחד גיסא, התעמק

בקורבם של אנשים פשוטים; ובשנית מעשה גילה רזין-דרזין

שבתורה, עניינים נעלים שלא היו מקודם לכן

מ. אך עדיין אינו מוכן:

הן אמת שגם העלייה מדרגא לדרגא היא בבחינת יציאת מצרים, אבל אף-על-פי-כן, כיוון שנמצאים בכללות במדריגה נעלית, אם כן, מהו הרעש שבדובר ("וואס איז אזוי דער שטורעם"), הרי זה באין ערוך לגמרי ליציאה ממצרים בפעם הראשונה, שיצאו מאפילה ממש, ממ"ט שערי טומאה³⁴, מה-שאיין-כן כאשר גם לולי היציאה נמצאים במדריגה נעלית; ואם כן, מהו הרעש כל-כך ביציאת מצרים שבכל דור ודור, שמספרים בה בשמחה גדולה, ועד שמסופר בגמרא³⁵ ש"פקע איגרא"?

והביאור בזה:

ככל שנמצאים במדריגה נעלית ומזוככת יותר ("העכער און איידעלער"), אזי מרגישים יותר את החיסרון והמיצר שיש אפילו במדריגה נעלית. - כאשר נמצאים במעמד ומצב תחתון ומגושם ("נידעריק און גראב"), אזי לא מרגישים כל-כך את החיסרון והמיצר אפילו של עניין ירוד ביותר³⁶; וככל שמתעלים ומזדככים יותר, אזי מרגישים שגם מדריגה

ועל-פי דברי מורי רבי - המשיך הבעש"ט - בעל ח"י, שאמר לי שצריך לעסוק עם העולם, אזי צריכים עתה להעמיד את מלאך מיכאל על הצד. עד כאן סיפור דברי הרב.

ח. ויש לכאר פתגם הנ"ל בכלל, ושייכותו לאחרון-של-פסח בפרט - ובהקדמה: העניין דיציאת מצרים צריך להיות "בכל דור ודור"³⁴, וגם - כפי שמוסיף רבינו הזקן³⁵ - "בכל יום ויום". כלומר: אף פעם אין להישאר לעמוד על עמדו. גם כאשר נמצאים במדרגות נעלות, הנה אם נשארים לעמוד ולא ממשיכים לילך הלאה, הרי זה בחינת "מצרים", מיצרים וגבולים, שצריך לצאת מהם ולהתעלות למעלה יותר.

וזהו הטעם שהסיפור ביציאת מצרים היה ככל הדורות, גם בזמן שבית-המקדש היה קיים, ואפילו בימי שלמה כאשר "קיימא סיהרא באשלמותא"³⁶ - דלכאורה, כאשר נמצאים במעמד ומצב נעלה כזה, מה נוגע לספר אודות

וראה גם שמו"ר פט"ו, כו.

(37) ראה ז"ח ר"פ יתרו.

(38) פסחים פה, סע"ב.

(39) ראה גם סה"מ ה'ש"ת עמ' 132 (נעתק

ב"היום יום" כ אלול).

(32) פרר"א רפכ"ז.

(33) ראה פס"ר פמ"ה, יו"ד. שמו"ר שם.

(34) פסחים קטז, ב (במשנה).

(35) תניא רפמ"ו.

(36) זח"א קנ, רע"א. רכג, א"ב. רכה, סע"ב. ועוד.

נעלית היא בבחינת מיצר.

ועל-דרך מה שכתב הרמב"ם⁴⁰ שכאשר אדם רעב ללחם וצמא למים, אזי אינו מרגיש את המחסור בשכל ורעת; וכאשר משיבוע ומרווה את רעבונו וצמאונו, ואין לו דבר המבלבל, אזי מרגיש את הרעבון וצמאון למושכלות.

ילד קטן, כאשר נותנים לו צעצוע לשחק בו, ובפרט כאשר גם משיבועים ומרווים את רעבונו וצמאונו – הרי זה נחשב אצלו לשלימות היותר גדולה, ואינו צריך יותר מזה; מה-שאינן כן גדול, הרי צעצוע אינו נחשב אצלו לעניין של שלימות, כיוון שיש לו השגה בדברים נעלים יותר, ועד שמי שהוא גדול יותר, מרגיש שאמיתית השלימות היא הידיעה במושכלות, ולולי זאת מרגיש שנמצא במיצר, וככל ש"יוסיף דעת – יוסיף מכאוב"⁴¹, כיוון שתכלית הידיעה שלא נדעך⁴². ככל שיודע יותר – (א) יודע יותר עד כמה חסר אצלו בעניין הידיעה, (ב) עניין השכל יקר אצלו ונוגע לו יותר.

וזהו גם הביאור במאמר רו"ל⁴³ שהעונש של הרשעים לעתיד לבוא שיהיו "תחת כפות רגלי צדיקים" – דלכאורה מהו העונש בזה – כי, לעתיד לבוא יהיה נרגש אצל כולם היוקר של אלוקות, ולכן, ראיית הצדיקים, מתוך הרגש העדר השייכות למדרגתם, אפר תחת כפות רגליהם, הוא עניין של צער גדול.

ועל-פי זה מובן, שהיציאה מהמיצר כפי שהיתה בזמן הבית על-ידי עלייה מדרגא לדרגא, היא, לא פחות מאשר יציאת מצרים בשנת ב' אלפים תמ"ח, כאשר יצאו מאפילה לאור גדול.

י. ועל-פי זה יש לבאר סיפור הבעש"ט הנ"ל:

בבוא אחרון-של-פסח, שאז מאיר הארת המשיח, אזי נרגש שגם דרגתו של מלאך מיכאל היא בבחינת מיצר, כי, עניינו של משיח הוא שיפעל החיבור דמעלה מעלה ומטה מטה (כנ"ל ס"ד), ואילו אצל מלאך מיכאל שני העניינים הם בבחינת מיצר.

משיח יגלה מעלת הנשמות, כמאמר רו"ל⁴⁴ שלעתיד לבוא תהיה מחיצתן של צדיקים לפני מלאכי השרת, שזהו עומק רום; ועילוי זה יתבטא גם בעומק תחת – "וראו כל בשך"⁴⁵.

ואילו מלאך מיכאל הרי הוא רק מלאך, ועם היותו "שרו של עולם", הרי בנוגע לעולם הוא מגמגם, כנ"ל.

ולכן, באחרון-של-פסח צריכים להעמיד את מלאך מיכאל על הצד, ולצאת גם ממיצר זה, ולהגיע להגילוי של משיח.

וזהו גם מה שהעניין דיציאת מצרים נאמר בסוף קריאת שמע⁴⁶ – כי, כאשר באים להעילוי היותר גדול שביחוד דקריאת שמע, הנה דווקא אז מרגישים שנמצאים ב"מיצר", ולכן אומרים אז העניין דיציאת מצרים, כדי לצאת מן המיצר, ולהכיר ("דערהערן") ש"שמע ישראל הוי' אלוקינו הוי' אחד"⁴⁷, ועד שיבוא לתכלית העילוי ד"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁴⁸.

(קטעים מהתועדות אחרון-של-פסח תש"כ – בלתי

מוגה; 'תורת-מנחם – התועודיות' כרך כ"ח

(הנמצא בדפוס); באדיבות יעד הנחות בלה"ק)

44) ירושלמי שבת ספ"ו. דב"ר פ"א, יב. פרש"י

41) בלק כג.כג.

42) ראה גם תניא פמ"ו.

43) ואתחנן ו.ד.

44) תמיד בסופה.

40)

41) קהלת א.ח.

42) ראה בחינות עולם ח"פ פ"ב. עיקרים מ"ב

ספ"ל. של"ה קצא, ב.

43) ר"ה יז, רע"א.

שביעי-של-פסח

מילוי והשלמה

מדוע נקרא יום זה "אחרון של פסח"; לכאורה היה מתאים יותר לקרוא לו "שמיני של פסח" (כמו "שמיני עצרת"), או "יום-טוב שני דשביעי-של-פסח" (כמו בחג השבועות, שהיום-טוב השני אינו נקרא "אחרון של שבועות" אלא "יום טוב שני של שבועות").

ויש לומר:

אחרון-של-פסח אין פירושו רק שהוא היום האחרון של החג, אלא גם – היום שגומר ומשלים את החג.

הימים הראשונים של החג קשורים בגאולת מצרים, שלא היתה גאולה שלימה ואמיתית. היא לא היתה גאולה שלימה – שהרי יהודים רבים לא זכו לצאת ממצרים אלא מתו שם ונקברו בשלושת ימי אפלה. והיא לא היתה גאולה אמיתית ונצחית, שכן לאחרי הגאולה באה שוב גלות אחרת.

לעומת זאת, הימים האחרונים של החג, ובמיוחד אחרון-של-פסח, קשורים לגאולה העתידה, שתהיה גאולה שלימה ואמיתית. שלימה – שכן שום יהודי לא יישאר בגלות; ואמיתית – שכן זו תהיה גאולה נצחית, גאולה שאין לאחריה עוד גלות.

מובן אפוא, כי אחרון-של-פסח משלים ומסיים את חג הפסח: תהליך הגאולה שהחל בגאולת מצרים יגיע לשלימותו ולסיומו בביאת המשיח, בגאולה העתידה.

(משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו)

הסרת ערלת הלב

היום הראשון של חג הפסח, שבו היתה יציאת מצרים, הוא בבחינת "יום הולדתו" של עם ישראל. ואחרון-של-פסח, שהוא היום השמיני לאחר "לידה" זו, הוא בדוגמת ברית-מילה ביום השמיני ללידה.

כשם שבעת ברית מילה נעשה "תחילת כניסת נפש זו הקדושה", כך גם בלידת כלל ישראל – "ואבוא בברית אותך... ותהיי לי".

ועניין זה קשור בכך שבאחרון-של-פסח מאיר גילוי הארת המשיח. שכן המשמעות הפנימית של מצוות מילה היא – הסרת "ערלת הלב". "ומלתם את ערלת לבבכם".

ושתי דרגות בזה:

א) הסרת העורלה הגסה, שנעשה על-ידי עבודת האדם בזמן הזה. "ומלתם... אתם בעצמכם".

ב) הסרת הקליפה הדקה, שהיא "דבר הקשה על האדם, ועל זה נאמר בביאת המשיח ומל ה' אלוקיך את לבבך", ועד לתכלית השלימות שבזה – "והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר".

(ספר השיחות תשמ"ח ב עמ' 398)

משיח-צדקנו בא בקרוב ממש

גאולה בזכות הביטחון בה'

בליל הסדר אומרים בהגדה "והיא שעמדה", אשר בפשוטם של דברים קאי על הנאמר לעיל שם "ברוך שומר הבטחתו לישראל", היינו ש"והיא" זו ההבטחה שעמדה לאבותינו ולנו בכל דור ודור. [...] אותנו ביטחון גדול ונעלה שהיה אצל בני-ישראל עורר את ההבטחה שלמעלה, ולמרות היותם שקועים במ"ט שערי טומאה (עד שרגע נוסף היה להם עסק עם שער החמישים) – הם יצאו ממצרים. כמו-כן בכל דור ודור הביטחון הגמור למטה – מעורר את ההבטחה שלמעלה, דבר שמביא את היציאה מהגלות על-ידי משיח צדקנו.

(משיחת ליל ב' דחגהפסח ומכתב כללי לחגהפסח תשכ"א)

בדורנו מודגשת העבודה ד"קודשי שעה"

כללות העבודה דאחרון-של-פסח קשורה עם הגאולה העתידה בביאת משיח צדקנו. ונתבאר שעניין זה מודגש ביותר בדורנו זה – דרא דעקבתא דמשיחא.

ועל-פי זה מובן שבדורנו זה ישנה עבודה חדשה ומיוחדת, שהיא בבחינת "קודשי שעה" – היינו, שכל אחד ואחד מישראל צריך להתכונן בעצמו ולהכין את הסביבה כולה לקבלת פני משיח צדקנו.

[...] ובפרט כאשר נמצאים בסיום אחרון-של-פסח, ומתכוננים להתפלל תפילת מעריב, ולומר "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח"!

ואדרבה: באחרון-של-פסח מודגש כללות העניין דביאת משיח צדקנו עוד יותר מאשר אמירת "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" (שבתפילת מעריב במוצאי יום-טוב) – כי באחרון-של-פסח אוכלים "סעודת משיח", היינו, שכללות העניין דביאת משיח צדקנו חודר בפנימיותו, ועד שנעשה דם ובשר כבשרו.

וזהו השייכות המיוחדת ד"קודשי שעה" אלו (עבודת ההכנה לביאת משיח צדקנו) עם אחרון-של-פסח – כי בדורנו זה גופא מודגשת העבודה ד"קודשי שעה" באחרון-של-פסח, שאז אוכלים "סעודת משיח".

(משיחת אחרון-של-פסח ה'תשמ"ב, התועדויות ה'תשמ"ב כרך ג' עמ' 1299)

הפסח, שהו בבית-חיינו כמה וכמה חסידים שהגיעו מעבר לים, במיוחד לכבוד י"א ניסן השבעים, ונשארו לשהות בצל הרבי גם לימי חג-הפסח. בין החסידים הללו היו גם יהודים שהגיעו לאחרונה מרוסיה. קבוצה גדולה מהם באה כבר לחודש תשרי, ובחודשים שחלפו הרבה הרבי לדבר אודות ההסתדרות שלהם ופעילות העסקנים בנושא זה.

ובשנה זו שנת השבעים, היה עוד חידוש: התוועדות קצרה גם ביום שביעי-של-פסח, לפני צאת הקהל ל'תהלוכה'.

שיחות קודש בכל לילה

תשמ"ח. בשנה זו 'הרעיש' הרבי ביתר שאת בנושא 'הקהל' וכזכור שבאותה שנה הרבה הרבי באמירת שיחות קודש, במיוחד לאחר הסתלקות הרבנית בכ"ב שבט. בחג-הפסח של אותה שנה היו שיחות קודש מידי יום ביומו. למעשה, ה'גילויים' התחילו כבר בערב פסח. לאחר תפילת שחרית (שהייתה אז, כזכור, בביתו של הרבי) שאל האם מישוה מהנוכחים הכין סיום מסכת. איש לא ניגש, ואז הרבי פתח בשיחה קצרה על סיום בתורה וסיום הרמב"ם.

לפני תפילת מנחה הגיע הרבי ל-770, ואחרי התפילה היתה שוב שיחת קודש שבה היו ביאורים ב'סדר קרבן פסח'. בלילה, לאחר תפילת ערבית, פתח הרבי בשיחת קודש שבה ביאר את קושיות 'מה נשתנה'. שיחה זו היתה הראשונה בסדרת שיחות בכל לילה ולילה משמנת לילות החג לאחר תפילת ערבית. מעניין כי כמה וכמה פעמים הרגיש הרבי כי הדברים נאמרים בסגנון שיהיה מובן גם לילדים...

אשרינו שזכינו לכל אלה, ואנו תפילה לאבינו שבשמיים העושה נפלאות גדולות כי כשם שזכינו לכל אלה כן יגיענו למועדים ולרגלים אחרים במחיצת רבנו נשיאנו, בגאולה השלמה, בשמחת עולם עוד בחודש ניסן זה.

(באדיבות שבועון 'כפר חב"ד')

הפסח, שהו בבית-חיינו כמה וכמה חסידים שהגיעו מעבר לים, במיוחד לכבוד י"א ניסן השבעים, ונשארו לשהות בצל הרבי גם לימי חג-הפסח. בין החסידים הללו היו גם יהודים שהגיעו לאחרונה מרוסיה. קבוצה גדולה מהם באה כבר לחודש תשרי, ובחודשים שחלפו הרבה הרבי לדבר אודות ההסתדרות שלהם ופעילות העסקנים בנושא זה.

ביום ראשון של חג-הפסח, בישר הרבי בשורה משמחת ומפתיעה: התוועדות בשעה 3:30 (כפי שהבנו, ההתוועדות לא היתה בשעה הרגילה בכל שבת, באחת וחצי, כדי לאפשר לציבור לאכול סעודת יום-טוב).

הרבי פתח את ההתוועדות בביאור הפיסקה "הא לחמא עניא". לאחר השיחה השנייה אמר שילד שיצא לאחרונה מרוסיה ישאל את ארבע הקושיות של ה"מה נשתנה". כשאחד הילדים הגיע למקום שבתו של הרבי, הרבי אמר שיתנו לו יין לומר לחיים, ואחר-כך שאל הילד את ארבע קושיות. כשהילד סיים, חיך הרבי ואמר שעתה ינגנו ניגונים שהביאו מרוסיה, ובשיחה שלאחר מכן ביאר את שאלות ה"מה נשתנה הלילה הזה" במובן של 'קושיות' על עניין הגלות שנמשל ללילה.

בהמשך ההתוועדות ביאר הרבי את הפסוק שבמזמור התהילים ע"א (המתאים לשנת השבעים) "בצדקתך תצילני ותפלטני וגו', ובסיום ההתוועדות הורה שילכו לחזור בבתי כנסיות על העניינים שדוברו בהתוועדות.

גם ביום השני התקיימה התוועדות בשעה 3:30, וגם הפעם ביאר הרבי כמה עניינים בהגדה וכן פסוקים במזמור ע"א. והפעם היה עוד חידוש: בפניה מסויימת סידרו בימה רחבה עבור הילדים שיעמדו שם והרבי אמר שכולם ישאלו את ארבע הקושיות, וכשהבחין במספר ילדים שישבו בין המבוגרים, רמו להם לגשת לכיוון הילדים. הרבי הורה שהילדים יאמרו לחיים ושפך מכוסו לבקבוק על מנת לתת להם, וכן הורה להרב דובער יוניק ללכת לחדרו לקחת בקבוק נוסף שהכין במיוחד עבורם.

"ממצרים גאלתנו" ליד בית הרבי

האם שייכת התגלות גדולה ונעלית יותר של אליהו הנביא מאשר בחדר שבו ערך הרבי את ה'סדרים'?! ❑ "מאחר שעתה הוא למעלה מהגבלות, במילא אינו נוגע מה שיאמרו שפלוני לא יכולים להיות לו בנים, ויהיו לו בנים זכרים שדרכו לכבוש את הנפש הבהמית ויתן את השם של הצמח-צדק או של כ"ק מו"ח אדמו"ר" ❑ רשימת המשך שבה עוד גילויים מופלאים מחג הפסח בצל אילנא דחיי

מאת הרב מיכאל אהרן זליגזון

מיכלא דאסוותא

תשי"ג. אחרי ההתוועדות אמר הרבי שמי שצריך ברכה לרפואה ייכנס אליו לקבל מצה. ולאחרי ההתוועדות נתן הרבי חתיכות מצה שמורה לכל הנצרכים.

תשי"ד. על ה'גילויים' של ליל א' של חג הפסח בשנת תשי"ד מסופר: אחרי עריכת הסדר, יצא הרבי מדירת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ונעמד באולם לפני שפתח הדירה, וכולם שרו את הניגון "א-לי אתה" בהמשך למזיגת כוס של אליהו. הרבי הפסיק ואמר: "היות שהניגון על המילים 'א-לי אתה' הוא סגולה לגילוי אליהו, שזהו הכנה לביאת המשיח, ועניינו הוא ביאת המשיח, לכן ניגנו 'א-לי אתה' בשמחה, שזו תהיה סגולה לגילוי אליהו, ועל ידי זה יביאו את הגאולה האמיתית והשלימה למטה מעשרה טפחים במהרה, אמן". הקהל התחיל לשיר ולרקוד, והרבי מחה כפיים בשמחה רבה. אחר-כך ירד הרבי למטה ועמד ליד חדרו, כשהדלת פתוחה מעט ונשען בכתפו על הדלת, ופתח באמירת שיחה שבה עמד על מעלת הנשמה, ואמר: "היודים התכוונו הנשמה שלך והנשמה שלך והנשמה שלך (הרבי הראה בידו

ברשימתנו זו עוד אירועים ו'גילויים' מיוחדים בימים הראשונים של חג הפסח אצל הרבי:

תשי"י. ביום ראשון של חג הפסח תשי"י, הפתיע הרבי את הקהל באמירת שיחה מיוחדת אחרי התפילה: "בעבר כל הדלתות היו סגורות וכולם היו מתאספים ונרדפים וכו', ואילו עתה, כאשר כל הדלתות פתוחות, לא באים!?"

"היו אמנם כאלה שלאחר שערכו את הסדר באו לראות מה נעשה, אבל אף אחד מהם לא הביא עמו את ה'אפיקומן' כדי לאכול באותו חדר שבו היה הרבי עורך את ה'סדרים', ולהשיך שם את הסדר עד לפתיחת הדלת לאליהו הנביא.

"האם שייכת התגלות גדולה ונעלית יותר של אליהו הנביא מאשר בחדר שבו ערך הרבי את ה'סדרים' במשך עשר שנים?!...".

בעקבות דברים אלה, כליל ב' של פסח הגיעו רבים מאנ"ש והתמימים וציווה הרבי שאלה שלא אכלו עדין את ה"אפיקומן", יתנו להם לטעום מרק מקערת הכסף של אדמו"ר הזקן, ונתנו לכל אחד ואחד שלוש כפות, כנהוג (תורת-מנחם תשי"ז ע' 22).

המשך הביאורים בהגדה

תשי"ט. בעת עריכת ה'סדר' של חג הפסח תשי"ט, בעת שאמרו 'הלל', כשהגיעו למילים "למכה מצרים בכבוריהם" חזר על כך הרבי פעמיים. באותו ערב, כשהרבי הלך לביתו, כנהוג ליוו אותו שני בחורים מהתמימים. וסיפר לי אחד שכאשר הגיעו לבית, פנה אליהם הרבי והתחיל לנגן "ממצרים גאלתנו..." וכה רמז בידו הק' להגברת השירה במשך חמש דקות.

בעת קריאת ה'שירה' של יום שביעי-של-פסח, בפסוקים של "תיפול עליהם אימתה" וגו', ראו על הרבי תנועות מיוחדות שביטאו המשכות מיוחדות להצלת עם ישראל.

עוד 'גילוי' מיוחד בשנה זו היה מה שבסיום הסדר בלילה הראשון, הנה כשקם הרבי ממקומו לצאת, התחיל לנגן את הניגון על המילים "פרוות תשב ירושלים", ובכך, למעשה, ניתן האות להתוועדות קצרה, שבסיומה יצא הרבי ונכנס לחדרו.

תשי"א. היתה השנה הראשונה שבה הרבי לא ערך את ה'סדרים' למעלה בדירת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ אלא בביתו, אך כדי לא להפסיק את ביאורי ההגדה, הנה בהתוועדות שבת פרשת שמיני, השבת שלאחר הפסח, אמר הרבי "כנהוג בכל שנה ושנה לבאר עניין בהגדה", ופתח במספר ביאורים.

תחילה ביאר את פתגם אדמו"ר מהוריי"צ שמצה הוא מיכלא דמהימנותא ומיכלתא דאסוותא, ושאמרה זו נמסרה מרבי לרבי, ושהוא ווארט "נקודי, עצמי ופנימי". בשיחה ה' המשך הרבי לבאר הפיסקה "יכול מראש חודש וכו'". ובשיחה ו' ביאר לשון ההגדה "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו וכו'".

אירועי שנת ה'70

תשי"ב. היתה השנה שבה מלאו לרבי שבעים שנה, ואז, בנוסף להתוועדות הגדולה של שנת השבעים ביום י"א ניסן, הרי בחג-

הקדושה על שלושה אנשים שעמדו לידו) וכל הנשמות שאינני יכול להגיע אליהן עם האצבע שלי...". (והצביע לכיוון אלה שעומדים קצת יותר רחוק).

ובהמשך אמר עוד:

"מאחר שעתה הוא למעלה מהגבלות, במילא אינו נוגע מה שיאמרו שפלוני לא יכולים להיות לו בנים, ויהיו לו בנים זכרים שדרכו לכבוש את הנפש הבהמית ויתן את השם של הצמח-צדק או של כ"ק מו"ח אדמו"ר".

אחר-כך אמר הרבי שהרב מענטליק ראש הישיבה של תומכי-תמימים ב-770 ירקוד עם התלמידים שלומדים אצלו כעת, ואלו שכבר למדו. כאשר כמה מהתמימים לא הצטרפו לירקוד, כי לא רצו ללכת מאת פני הרבי, שאל אותם הרבי אם הם למדו אצל הרב מענטליק.

אחר-כך הלך גם הרבי בעצמו לרקוד, ורקד בשמחה גדולה ועצומה. אחר-כך דיבר הרבי שיחה בעודנו עומד בתוך המעגל, ובסיום השיחה אמר: "ביום ראשון של פסח מברכים טל, שזהו אתערותא דלתתא. ה' יתברך יעזור שתהיה הגאולה השלימה, ובחג הפסח תשי"ד תהיה אתחלתא דגאולה. ומליל שימורים זה יומשך על כל השנה". אחר-כך נכנס לחדרו.

כעבור זמן מה יצא הרבי לבוש במעיל והתחיל לנגן הניגון "ממצרים גאלתנו" וכן "א-לי אתה" וכו'. נכנס לפרוודור של בית-הכנסת (למעלה) ואחר-כך ליד פתח בית-הכנסת והורה לכל אחד ואחד מהנוכחים להיכנס לאולם לרקוד, ורבים מהנאספים לקח הרבי בידם להכניסם לתוך הריקוד שבבית-הכנסת (כמובן כשהרבי רק נגע קלות במישוהו, הלה מיהר להיכנס לביהכ"ס מיד). כשהרבי הלך הביתה ניגנו את הניגון על המילים "כי בשמחה", וכולם יצאו אחר הרבי ללוותו. הרבי רמז בידו הקדושה שלא יילכו אבל הקהל הלך הלאה. וכה הלכו כעשרים מטר, שאז הרבי פנה לקהל שנית ורמז בידו הק' שיילכו בחזרה, והלכו.